

Lidija R. Basta Fleiner & Tanasije Marinković (eds.),

**KEY DEVELOPMENTS IN CONSTITUTIONALISM AND
CONSTITUTIONAL LAW, Eleven International Publishing, 2014.,
pp. 278**

Knjiga „Key Developments in Constitutionalism and Constitutional Law“ predstavlja zbirku radova koji su prezentirani na okruglom stolu koji je održan tijekom svibnja 2012. g. u Beogradu povodom obilježavanja 30. godišnjice osnivanja Međunarodne udruge za ustavno pravo (International Association of Constitutional Law – IACL). Radovi obrađuju aktualne teme iz polja ustavnog prava koje su se pojavile u razdoblju nakon osnivanja IACL-a 1981. g. Autori su ugledni stručnjaci iz regije, ali i iz Europe i svijeta. Knjiga je objavljena 2014. g. u izdanju Eleven – International Publishing te ima ukupno 278 stranica. Na samom početku nalaze se Sadržaj (str. V.-VII.), Zahvala urednika (str. IX.) te Popis autora (str. XI.-XII.). Potom slijedi Uvod (str. 1.-14.), nakon kojega je središnji dio knjige, podijeljen u pet poglavlja: „Part I: Constitutional Democracy Challenged by Globalization and Multiculturalism“ (str. 15.-48.), „Part II: Democratic Transition and Consolidation – Constitutions in Action“ (str. 49.-110.), „Part III: Internationalization of Constitutionalism and Constitutionalisation of International Law“ (str. 111.-216.), „Part IV: Teaching Constitutional Law in the 21st Century“ (str. 217.-236.) i „Part V: Commemorating 30 Years of the International Association of Constitutional Law“ (str. 237.-278.). U nastavku ćemo pobliže prikazati glavne odrednice središnjeg dijela knjige.

U prvom poglavlju: „*Part I: Constitutional Democracy Challenged by Globalization and Multiculturalism*“ nalaze se radovi u kojima se ispituje utjecaj što ga globalizacija i multikulturalizam imaju na ustavnu demokraciju, odnosno izazovi koji se nalaze pred ustavnom demokracijom kada se nađe sučelice s postavkama ovih trendova koji obilježavaju razvoj suvremenih društava. Veliki značaj u ovim procesima ima i odnos između individualističkog shvaćanja demokracije (Rousseau) nasuprot kolektivističkim poimanjima. Napose se ispituje uloga koju državljanstvo te pripadnost određenim vjerskim ili nacionalnim grupama igra u svemu tome.

Drugo poglavlje: „*Part II: Democratic Transition and Consolidation – Constitutions in Action*“ donosi pregled „trećeg vala“ demokratske tranzicije i konsolidacije koja od 80-ih godina prošloga stoljeća postupno zahvaća široka zemljopisna područja Latinske Amerike, Srednje i jugoistočne Europe, a potom i ona afričkog kontinenta te Azije. U svojim radovima autori posvećuju pozornost ulozi koju sudski aktivizam i vladavina prava igra u ovom „trećem valu“ na području Latinske Amerike i nekim afričkim državama, ali i djelovanju koncepcije o „ustavnoj revoluciji“ koja se, iako pomalo zbunjujuća i kontradiktorna, ipak često koristi kao sredstvo za objašnjenje uloge što su je ustavi odigrali u procesu demokratske tranzicije bivših komunističkih režima Srednje i Istočne Europe.

U trećem poglavlju koje nosi naziv „*Part III: Internationalization of Constitutionalism and Constitutionalisation of International Law*“ autori obrađuju interakciju između međunarodnog i ustavnog prava koja nastaje kao nužna posljedica globalizacije i demokratske tranzicije iz čije srži izranja nova pravna disciplina koja se bavi izučavanjem ljudskih prava, kako na nacionalnoj, tako i na međunarodnoj razini. Nadalje, objašnjava se i istražuje uloga jurisprudencije najprije Europskog suda za ljudska prava, ali i Međuameričkog suda za ljudska prava u postupcima koji se tiču inkorporacije u nacionalne ustavne poretke ljudskih prava zajamčenih međunarodnim ugovorima.

Četvrto poglavlje „*Part IV: Teaching Constitutional Law in the 21st Century*“ donosi pregled izazova s kojima se susreće ustavno pravo kao disciplina suočena s najnovijim trendovima u polju ustavnog prava. Naglašava se kako proučavanje i prenošenje znanja o ustavnom pravu, iako je uvijek bilo okarakterizirano kao „teški posao“, sada postaje još i teži. Multidisciplinarnost koja seže i u polja koja se nalaze izvan prava postaje nužnost u postupku izučavanja ustavnog prava u okružju i razvojnim pravcima suvremenog doba.

Završno, peto poglavlje „*Part V: Commemorating 30 Years of the International Association of Constitutional Law*“ posvećeno je 30. godišnjici osnivanja IACL-a. U ovom dijelu autori izlažu djelovanje i značaj ove udruge koju je ona imala od svog osnivanja do danas uz apostrofiranje najznačajnijih dostignuća i razvoja na polju ustavnog prava u tome razdoblju.

Na kraju ostaje nam samo ustvrditi kako navedeni naslov predstavlja vrijednu i dragocjenu zbirku radova renomiranih pravnih stručnjaka u kojoj možemo naći stručnu i znanstveno utemeljenu raspravu o nekim najznačajnijim temama iz polja ustavnog prava u posljednjih nekoliko desetljeća. Naravno, poseban značaj ovoj knjizi daje i činjenica da je nastala kao produkt obilježavanja tridesete godišnjice djelovanja i rada IACL-a, što je, između ostalog, i ovim naslovom dostojno i prigodno obilježeno.

Vedran Zlatić, asistent